

בית נאמן

יום שני ג' אדר-א' התשע"ד

נושאי השיעור:

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בשעה 20:00

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או ב'קול נאמן':
367-367-9-079
או ב'קול בית נאמן':
079-9270505

א. לכתוב ברכות וטעמים בקלף המגילה. ב. אם להקריא לכהנים גם תיבת "יברכך". ג. הכהן ממתין בכל מלה שהש"צ יסיים להקריא, והציבור ממתנים בענייית ברוך הוא וברוך שמו ואמן עד שהכהן יסיים. ד. ברכת כהנים בחו"ל. ה. כשאין כהנים מה אומר הש"צ (ולאיזה כיוון פונה) ומה עונים הציבור.

לכתוב על קלף המגילה בתחילתה את ברכותיה

א. ¹ לא כדאי [לכתוב ברכות המגילה על קלף שבתחילת מגילה כשרה], ואם כתבו כשר. המגילה צריכה להיות בלי תוספת. הנה לשון מרן (ס"י תרצ"א סעיף ט'): מגילה שהיא נקודה, וכן אם כתב בה בדף הראשון ברכות ופיוטים אינה נפסלת. זה דברי מרן, והמקור מתשובת הרשב"א (ח"א ס"י ש"ע). והמשנה ברורה (ס"ק כ"ו) כותב: ולכתחילה לא יכתוב ברכותיה בה. והמקור שלו (בשער הציון) מפוסקים.

לכתוב טעמים במגילה

ב. וכותב עוד המשנה ברורה (ס"ק כ"ה, והמקור ממגן אברהם סק"י): ואי ליכא מי שידוע לקרוא בטעמים בעל פה, מותר לכתוב גם הטעמים במגילה ולברך עליה, דלא גרע מניקוד. ומכל מקום אם אין טעמים במגילה, מותר לקרוא אותה בלא טעמים, כמו שכתוב בסוף סימן קמ"ב. [ע"כ]. יש כאלה שעשו סימינים, אני זוכר מגילות שיננות מאד בחוץ לארץ שיש בהם סימינים של זרקא וכדו'. אבל בדרך כלל כשמשיגים טוב לא שוכחים, יש במגילה דברים משמחים, אז לא שוכחים אותה. פעם בשנת התשי"ג אבא ע"ה ישב בערב פורים, וחזר על המגילה שמונה פעמים, וכל פעם היה אומר לי: "תקשיב לי", "תקשיב לי". בפעם השמינית אמרתי לו: תקשיב לי אתה... אמר לי: מתי הכנת אותה? אמרתי לו: מרוב הפעמים שקראת, אני כבר זוכר... אחד הסימינים שנתן לנו בפוסקים: "ובכל מדינה ומדינה". הראשונה (אסתר ד"ג) ברביע, והשניה (שם ח, י"ז) - בשעה שנהפך מיגון לשמחה - אזלא גריש. כי אזלא גריש זה רעש גדול, אבל "מדינה ומדינה" הראשון פשוט יותר.

אם להקריא לכהנים גם תיבת "יברכך"

ג. [כותב הרב בן איש חי (ש"א פרשת תצוה אות א')]: יש מקומות נוהגים שהכהנים מתחילים תיבת יברכך מעצמם, ואין החזן מקריא אותה אלא מתיבת "ה' וישמרך" ואילך, זאת הסברא שכתב מרן בשלחנו הטהור (ס"י קכ"ח סעיף י"ג). הסברא הזאת כל הזמן חשבנו שהיא דעת מרן והרמב"ם בלבד. כי המקור הוא מהרמב"ם בפירוש המשנה (ברכות פרק ה' משנה ד'). אבל הרב עובדיה ע"ה בילקוט יוסף חלק א' (עמ' ש"ב)² (בסידורו עמ' ל"ט), והוא מצא שגם רבי שמואל ויטאל - בנו של מהר"ח המקובל - כתב ככה (בקונטרס "חיים שנים ישלם" הנדפס בפתח הדביר בקונטרס אחרון לס' קכ"ח). בבן איש חי משמע שעל פי הפשט לא צריך להגיד יברכך, ועל פי הקבלה צריך להגיד כדברי רבנו בחיי. לא, הנה רבי שמואל ויטאל שהיה מקובל והיה בנו של מהר"ח ואפילו הכי הוא כתב ככה. לכן במקומות שנוהגים להתחיל "ה' וישמרך" אין למחות בידם, אומרים להם בשפה רכה. רבי נסים כהן ע"ה כשיהיה נושא את כפיו בבית הכנסת "אליהו הנביא" לא היה נותן לחזן להגיד יברכך. היה חוטף לו, הציבור עונים על

"עמו ישראל באהבה" - אמן. והוא מתחיל מיד "יברכך". המשיך לנהוג כדעת מרן. אבל יש עוד סיבה שלא כדאי לנהוג שהכהנים יתחילו "יברכך" כדעת מרן. משום שאז החזן אומר רק "ה' וישמרך" ואין לזה משמעות. מה אתה אומר "ה' וישמרך"? חסר כאן דברים³. "יברכך ה' וישמרך" ככה יותר נכון. הרב עובדיה מספר שכשהוא היה בתל אביב, בבית הכנסת אוהל מועד (זה הבית כנסת שלו), נהגו שם כדעת מרן, והוא לא רצה לפסוק בפירוש שלא כדעת מרן, לא רצה להגיד את זה. אז אמר להם: מרן אומר ככה, ורבנו בחיי (פרשת נשא ו' כ"ג) אומר שהברכה מגיעה ליד הכהן, והכהן מעביר את הכדור ביד השליח ציבור, והשליח ציבור נותן את הכדור לכהן והכהן מברך, ולפי זה צריך שהחזן יאמר גם יברכך. אמרו לו: אולי כדאי לנהוג ככה? אמר להם: אם אתם מסכימים - בבקשה, אבל אני לא אפסוק נגד מרן⁴.

טעם המחלוקת

ד. והבן איש חי מסביר אחר כך: אך יש אומרים שצריך החזן לקרוא גם תיבת יברכך, משום דכתיב: "אמור להם" (במדבר ו' כ"א) - "אמור להם" הכוונה שתגיד להם כל מלה - ויש קפידא בדבר. והחולקים אומרים אין קפידא אם לא אמר להם. למה הם סוברים שאין קפידא? וכי מלה ראשונה יטענו בה? הרי למה צריך להגיד להם מלה במלה? שלא יתבלבלו הכהנים. למשל "יאר ה' פניו אליך" ויגידו: להם השליח צבור הם יאמרו "יאר ה' פניו אליך" וישכחו להגיד "ויחונך", ויגידו: "וישם לך שלום" ידלגו פסוק שלום. זה "פניו אליך" זה "פניו אליך", זה "ויחונך" זה "וישם לך שלום". יכולים לטעות. או למשל שם ה' שלוש פעמים, "יברכך ה'", "יאר ה'", "ישא ה'", אז אולי הכהנים יתבלבלו מהתרגשות ומכל מיני דברים, לכן מקריאים להם. אבל בהתחלה הכהן ישכח לומר יברכך?! לכן אין צורך לומר, אבל יותר טוב שיגיד להם. אין קפידא, ואם אמרת עוד יותר טוב. [וממשיך הבן איש חי]: "ועל פי הסוד יש קפידא בזה לומר להם גם מלת יברכך, כמו שכתב רבנו בחיי בפרשת נשא⁵". הוא מסביר שעל פי הסוד צריך לקרוא גם יברכך. לכן אמרתי שאם

3. אתם יודעים למה זה דומה? כל יום ששי אני מתקן את השעון שלי על פי הטלפון. אבל הטלפון שלנו מושגע (מספר 1455, אני זוכר את זה, פעם היה 145 הוסיפו לו עוד חמש) - ואתנה כאשר תאמרו אליך "בראשית ל"ד, י"ב), אתנה - אלף ארבע מאות חמשים וחמש). אם השעה למשל שמונה וארבעים דקות, אומר לך הגעתם לשעון הדובר של בזק - טוב, הגענו ברוך ה' - השעה ושמונה... מה זה השעה ושמונה? אבל תמיד ככה הוא משובש. אני אכתוב להם: למי אני אכתוב? איני יודע למי לכתוב, לרשות השידור? לרשות השעון הדובר? לרשות בזק? לרשות בטטה? מה אני אכתוב להם?! אבל מה זה השעה ושמונה? למה השעה תשע בלי וי", והשעה עשר בלי וי", ושמונה עם וי"? מתי אומרים ושמונה? אם יש לפניו מספר אחר. למשל - עשרים ושמונה, שלושים ושמונה. אבל לא אומרים השעה ושמונה. אז להבדיל כאן, אם אתה מתחיל בלי יברכך, אז מה אומר החזן? "ה' וישמרך"?

4. יש לו כלל בחיים: מרן אומר - זהו זה. לפני שבא הרב עובדיה זצ"ל כל הלכה שניה לא כמו מרן, כאן המקובלים אמרו, כאן האחרונים אמרו, מה מחמיר וזה מיקל, ונשכח מרן העולם. והרב עובדיה החזיר עטרת מרן ליושנה. מרן אומר - זהו. ואם יש קושיית עליי הוא מתרץ אותם. יש כאלה טיפשיים - מרן אמר, לא אכפת להם מהקושיות. לא ככה עושים. צריך לתרץ את הקושיות. ובדבר הזה (כמעט יחיד) הרב אמר לא כמו מרן, אלא כדאי להגיד גם יברכך.

5. שלאנחליף אותו ברבנו בחיי בעל חובות הלבבות. זה שני חכמים שונים לחלוטין. זה (בעל חובות הלבבות) חי לפני הר"ף והרמב"ם, בהקדמתו מביא

1. הערת המערכת: שיעור זה (בספר בן איש חי) נמסר ע"י מרן רבנו שליט"א ביום שני ג' אדר-א' התשע"ד בין מנחה לערבית. ובתחילת השיעור השיב הרב על מה שנשאל (מאחד ממשתתפי השיעור) במגילת אסתר כשרה על קלף, בעמוד הראשון החלק, האם אפשר לכתוב שם את הברכות?
2. ח"א כולו מעשה ידיו של הרב, חלק ב' ומעלה זה המחבר כתב והרב מגיה. ולפעמים אין זמן לרב להגיה, והוא אמר לכן שלו יבדל לחיים: נתן לי ששה חודשים להגיה את זה. והוא אמר לו: אני רוצה לעשות מהר. טוב, תעשה מהר, לכן לפעמים יש סתירות (למעלה כתוב ככה ולמטה כתוב אחרת), אבל חלק א' הכל מדויק ומסודר, גם הסגנון שונה. וככה כתבו באור תורה האחרון (עיין בירחון א"ת אדר-א' תשע"ד ס"י ע"ד מכתב ח"י).

נוצוב תרפי: 050-2738858

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	16:53	18:06
ת"א:	17:10	18:07
חיפה:	16:58	18:06
ב"ש:	17:10	18:08

היה יודע בן איש חי שבסדרו של רבי שמואל ויטאל שהוא מקובל גדול כתוב לא להגיד יברכך, יכול להיות שהיה אומר שגם על פי הקבלה יש דעות לכאן ולכאן. אבל עדיף שהחזן יאמר "יברכך". כי מי שאמר לא להגיד פירושו אין צריך, ומי שאומר להגיד אומר צריך להגיד. לכן נגיד, מה נפסיד? אדרבה. יותר טוב שהשליח ציבור יגיד משפט שלם. אבל אני אמרתי בהקדמה לספר אחד שגם אלה שלא אומרים, לפחות החזן יאמר בלחש יברכך, כי אחרת החזן אומר "ה' וישמרך" [ואין לזה משמעות]. [ממשיך הבן איש חי]: "וכן נוהגים החסידים בבית א-ל". בית א-ל זה המקום שמתפללים על פי הקבלה, וכל שאלה שהייתה בנוסח התפלה וכדומה היו שולחים מג'ראב לדעת איך נוהגים בבית א-ל. בבית א-ל התפלה עולה ישר לשמים, מה שנוהגים - זהו זה. אז נוהגים שם לומר גם יברכך.

הכהן ממתין שהש"צ יסיים והציבור ממתניגים שהכהן יסיים

ה. [והבן איש חי ממשיך]: והנה פה עירנו בגדאד היה מנהג כדעת מרן שהחזן לא מקריא מלת יברכך, אבל לפני כמה שנים התלוח לא-ל יברכך עזרני לעשות את המנהג בכל בתי הכנסיות שהחזן מקריא תיבת יברכך. והרווחנו בזה שעל ידי כן לא יאבדו הציבור אמן שאחר ברכת "וצונו לברך את עמו ישראל באהבה". כי מה היו עושים הכהנים? אומרים "וצונו לברך את עמו ישראל באהבה" ומיד מתחילים "יברכך" והציבור לא עונים אמן. אבל עכשיו הם עונים אמן, כי הכהנים מחכים עד שהחזן יאמר יברכך, כל מלה ומלה בנפרד. ואבא ע"ה היה מדגיש כמה פעמים (זה כתוב בהלכה - סי' קכ"ח סי"ח - אבל הוא פיתח את זה) שלא יאמר הכהן את המלה עד שיגמור השליח צבור את המלה, ולא יענו הקהל ברוך הוא וברוך שמו עד שיגמור הכהן שם ה', ולא יענו אמן עד שיגמור מלת וישמרך וכן על זו הדרך. אף אחד לא יכנס בתחום של חברו. וגם הכהנים צריכים לא להאריך יותר מדאי, כי אז אחד שאין לו סבלנות יאמר די, מספיק, מחר אין ברכת

את הפוסקים, מביא את הגאונים, ואת הר"ף הוא לא מביא, כי הוא חי לפני הר"ף. ואילו רבנו בחיי על התורה זה תלמיד הרשב"א, הוא חי כמאתיים שנה אחרי הראשון (בשנת תש"א אלפים ג'). והוא כותב לפעמים: "כתב מורי ר"ש נ"ר". מי זה ר"ש? רבנו שלמה. זה הרשב"א - רבנו שלמה בן אדרת. ונ"ר הכונה נטריה רחמנא. ומצאו את הדברים פעמיים שלוש כתובים בתשובות הרשב"א. זה חכם אחר. הראשון היה פילוסוף יותר ממקובל, והשני היה מקובל יותר מפילוסוף. הראשון יש לו שער היחוד ששם הוא מסביר את האמונה בטוב טעם. אנשים מאמינים והם לא יודעים במה הם מאמינים. אם יבוא אחד וישאל אותם שאלה ויבלבל להם את המוח, הם לא ידעו מה לענות. תקרא שער היחוד. אבל אם תלמד שער היחוד עם תלמיד חכם ירא שמים אתה חש שם את הקב"ה. אתה קורא שער הבחינה והוא אומר לך: תתבונן בחכמה של בריאת האדם, איך התינוק עד שעושה שיניים, ועל כל שן ושן סיפור שלם, יש לו חום ויש לו שיעול, הולכים לרופא והוא אומר: יש לו כנראה וירוס, ספק וירוס ספק חיידיק. זה לא זה ולא זה. אלא בא מהשיניים... שן אחת שן שניה וכו'. ואחרי כמה שיניים כל השיניים הלכו, ועוד פעם צומחות שיניים. למה לעשות ככה? בשביל מה? והוא אומר שזה בשביל שהילד ילמד שהחיים לא קלים, החיים קשים. שידע להתמודד אתם. שהאדם לא יחשוב שהגיע לגן עדן. נכון שיש לך אבא ויש לך אמא ויש לך הכל. אבל תדע להתמודד בכוחות עצמך! והוא מסביר את זה בטוב טעם. והוא אומר עוד: למה לא לברא שיניים מיד כשהתינוק נולד? כי אז בשעה שיונק מאמו יתחיל לנשוך אותה. האמא צועקת והוא צועק... לכן אין לו שיניים. ולמה ה' ברא את העפעפיים האלה (גבות העיניים)? כדי שהזיזה של המצח לא תיכנס לעין. זה שער הבחינה. ושער הבטחון נותן לך אמונה חזקה וביטחון. זה רבנו בחיי הראשון. אבל החכם השני עשה פירוש על התורה, והוא מלא קבלה. מביא את האבן עזרא, מביא את הרמב"ן, מביא את רש"י, ומביא טעמים שלו בקבלה.

6. הרב עובדיה אומר שלבן איש חי יש כח השפעה חזק מאד. (וגם הרב עובדיה יש לו כח השפעה לא פחות הבן איש חי בנגדאד, והרב עובדיה בכל העולם. מה שהוא פוסק - ברוך ה' נשמע). אז הוא שינה את כל המנהגים שלהם. אמר להם תתחילו מתיבת יברכך.

ברכת כהנים בחו"ל

ו. בחוץ לארץ לא נהגו לעשות ברכת כהנים בימי החול. פעם שאלו אותי, אמרתי להם שכדאי לעשות גם בימי החול. גם בן איש חי (ש"א פרשת תצוה אות ד') ככה אומר, גם כף החיים (סי' קכ"ח אות רע"א) ככה אומר. וגם הראיתי להם שהגאון מוילנא רצה להנהיג בעירו (שרחוקה מאות קילומטרים מארץ ישראל) שישאו כפיהם בכל יום. אבל למחרת העלילו עליו גויים עלילה והכניסו אותו לכלא. אמר מה לעשות? הקב"ה לא רוצה לשנות מנהגים. של האשכנזים הוא לא רוצה לשנות, אבל של הספרדים - מרן כותב (בב"י סי' קכ"ח) שכדאי לשאת כפיים בכל יום, ואנחנו הולכים אחרי מרן בכל מקום, אז אפשר לעשות את זה. לכן בחוץ לארץ בישיבת כסא רחמים של תונס אבא ע"ה היה אומר לתלמידים, אפילו שהם רווקים (כי יש כאלה רווקים שלא נושאים כפיהם אלא עם הגדולים בדוחק) - תשאו את כפיהם. ברכת כהנים חשובה מאד.

כשאינן כהנים מה אומר הש"צ ומה עונים הציבור

ז. [ההלכה הבאה בבן איש חי]: אם אין כהנים לעשות נשיאות כפיים, והזמן ראוי לנשיאות כפיים, כלומר תפלת שחרית, לא במנחה וערבית, אז השליח ציבור אומר "אלוקינו ואלקי אבותינו, ברכנו בברכה המשולשת" ואז הציבור לא עונים אמן אחר הפוסקים, כי זה לא ברכת כהנים, אלא אומרים "כן יהי רצון". וכתב בחסד לאלפים (סי' קכ"ז אות ב'): מנהג ותיקין (כלומר מנהג טוב) לומר אחר פסוק ראשון: "כן יהי רצון בזכות אברהם". בפסוק שני: "כן יהי רצון בזכות יצחק", ובפסוק השלישי: "כן יהי רצון בזכות יעקב ובזכות משה ואהרן ויוסף ודוד". אנחנו לא נוהגים בזה, ומי שרוצה לנהוג בזה יאמר בלחש בזכות ובזכות. "כן יהי רצון" יאמר בקול רם כמו שנוהגים כולם, וההוספות האלה בזכות יעקב בזכות משה ואהרן יוסף ודוד הוא יפריע בהם לחזן, הוא רוצה להמשיך, ואתה אומר לו חכה עד שנאמר משה אהרן יוסף ודוד... ואם יהיה גם מקובל יתחיל לכוון משה זה נצח, אהרן זה הוד, יוסף זה יסוד, דוד זה מלכות. נו, תן לו לגמור שים שלום... אל תכביד עליו.

"וישמרך" מימין "ויחונך" משמאל

ח. ואז כשהשליח ציבור אומר ברכת כהנים לבד בלי כהנים (אין כהנים בבית הכנסת, או שהם לא נושאים כפיהם מכל סיבה שהיא), אז יעשה "יברכך" מול ההיכל, "וישמרך" צד ימין. "יאר ה' פניו" כלפי ההיכל. "אלך ויחונך" לצד שמאל. אבא ע"ה היה אומר בקיצור נמרץ - "וישמרך" מימין "ויחונך" משמאל. למה? כאשר הכהנים עושים ברכת כהנים, אז כל מלה שסופה כ"ף סופית פונים בה לימין שמאל ואמצע. תמיד ככה, לדוגמא: "יברכך" - אתה מסתכל קדימה - יברכך, ומה עם אלה שמיימין ושמאל? אתה לא מברך אותם?! לכן פונים ימין שמאל ואמצע (סימן לדבר: "ש"א ה' פניו אלך". ישא ר"ת ימין שמאל אמצע). יברכך - י, וישמרך - י, פניו אלך - י, ויחונך - י, אחר כך: ישא ה' פניו אלך - י, וישם לך - י, שאתה אומר "יברכך" "אלך" "לך" "ויחונך" "וישמרך" אתה פונה לנוכח. מי זה הנוכח? ימין שמאל אמצע. ובמלה האחרונה "שלום" גם כן פונים בה, סך הכל שבע מלים. זה כאשר הכהן נושא את כפיו, אבל כאשר הכהן לא נושא את כפיו, השליח צבור יש לו רק שתי מלים שהוא מסובב את פניו - "וישמרך" צד ימין, "ויחונך" בצד שמאל. ואת כל ברכת כהנים אומר אותה פניו כלפי ההיכל וזהו. יש כאן אריכות, אבל זו התמצית.

"גדול שימושה יותר מלימודה"

ט. פעם רבי משה לוי ע"ה חשב שגם כאשר הוא מקריא לכהנים גם כן יעשה ככה - "יברכך ה' וישמרך" לימין, "יאר ה' פניו אלך ויחונך" לשמאל והם עושים בכל מלה כמו שאמרנו. אז רבי צמח יבדל לחיים אמר לו: לא נכון. והוא אמר על זה: "גדול שימושה יותר מלימודה" (ברכות דף ז' ע"ב). אני קראתי את הדברים והבנתי כך, אבל אבא תמיד לימד אותנו ככה, וגם הלשון של בן איש חי שכתב בזה (שם סעיף ג') "כשאומר השליח ציבור יברכך" אחרי הסעיף של אין שם כהנים (סעיף ב'), אומר לך בפירוש שאם יש שם כהנים, הכהנים עושים הכל לציבור, והשליח ציבור רק מקריא להם, זה הכל, אז בשביל מה הוא מסתובב? אבל כאשר הכהנים אינם בבית הכנסת, והשליח ציבור לבדו מברך, אז לא נטריח עליו לעשות "יברכך" ימין שמאל אמצע כמו הכהנים, מספיק רק "וישמרך" מימין "ויחונך" משמאל, וכל שאר הברכה לנוכח. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פְּתִיל תְּכֵלֶת, מצוות ציצית בשלמות!

אל סדי יסג'ל'ן

הנה'צ רבי שריה דבליצקי תצ"ל
גם אני הולך בט"ק במורקס.
בברכה והצלחה ש. דבליצקי

הגאון רבי יצחק שלמה זילברמן תצ"ל

...ולעצם הענין, אני עיינתי בענין התכלת יותר משנה... ואני משוכנע
בוה בודאות נגזרה שהדבר יצא מגדר ספק... והלואי ואחרים ג"כ היו
משקיעים בוה עיון כל הצורך. בכבוד רב יצחק שלמה זילברמן

עוד אין לך תכלת? הגקסל' אזר היום זקבל סכסוד!
פ. גמבל - פ. איש' ספריין

זיכרתם 0799-1000-65

השבוע השיעור נמסר על ידי מורנו

הרב הגאון הגדול רבי יעקב כהן (קוזו) שליט"א ראש כולל 'פקודת אלעזר' אלעד

גם קהל ישראל המתברכים הם בכלל המצוה

יב. ועל פי הגמרא הזאת אנחנו נבין מה שכתב בספר חרדים (פרק י"ב אות י"ח) והביאו אותו האחרונים. (המשנה ברורה בביאור הלכה ד"ה כתב) הביא את זה, והוא אומר שהרבה אחרונים הביאו את דבריו. אנחנו יודעים שהמצוה בברכת כהנים היא על הכהנים לברך, וספר חרדים אומר שגם קהל ישראל שנמצאים ומתברכים מהכהנים, גם הם בכלל המצוה. ולפי הגמרא הזאת זה מובן, כי הקב"ה מתאוה לברך את עם ישראל, אז אתה עכשיו מקיים רצון ה' הקב"ה רוצה לברך אותנו, הכהנים מקיימים את המצוה שלהם, ועם ישראל שמתברכים גם הם עושים רצון ה' וגם הם בכלל המצוה. ה' רוצה לברך אותנו. אם לא לשון הגמרא "מתאוה לברך", לא היינו יכולים לומר לשון כזאת. מכאן נלמד כמה יקרה המצוה הזאת.

מכל מצוות עשה של הכהנים נשארה מצוה אחת

י. חזק וברוך. שבוע טוב ומבורך. ברשות מרן ראש הישיבה שאף על פי שאינו כאן כבודו כאן. היום קראנו בפרשה על הכהנים - אהרן ובניו שהם נכנסו לכהונה על ידי בגדי כהונה ועל ידי שמן המשחה. אז נדבר בעניין המצוות של הכהנים. בזמן הזה כמעט לא נשאר לנו מהמצוות עשה של הכהנים, רק מצוה אחת דאורייתא שהיא ברכת כהנים. מצוות לא תעשה יש עד היום כמה איסורים, כמו האיסור לשאת גרושה או גיורת. כל הפסולי חיתון ששייכים בכהנים, כמובן שזה שייך גם בזמן הזה, וכן טומאת מת כמובן שזה שייך גם היום. אבל בזמן שבית המקדש היה קיים היו המון מצוות עשה לכהנים, כל עבודת בית המקדש כוללת הרבה מצוות עשה, וכל זה חסר לנו היום, אבל יש לנו רק מצוה אחת בימינו (עד שבזמננו ה' נזכה לגאולה) והיא מצוות ברכת כהנים. זו מצוה מאד יקרה וחשובה.

ובכלל הברכה העם שבשדות, נשים וילדים אף שאינם נמצאים בביהכ"נ

יג. ובאמת ברכת כהנים היא משפיעה ברכה לכל עם ישראל, לא רק אלה שנמצאים בבית הכנסת, אלא גם לאלה שלא יכולים להגיע, הם אנוסים כמו נשים וילדים וכדו'. הגמרא (סוטה דף ל"ח ע"ב) אומרת שאם כל הציבור כהנים⁸, יש מניין של כהנים בדיוק עשרה ביחד עם השליח ציבור, אז מה עושים (זה מובא בשלחן ערוך סי' קכ"ח ס"ה)? יעלו כולם, והשליח ציבור כמובן הוא המקריא אפילו הוא כהן⁹, וכולם עולים. את מי מברכים? אז הגמרא אומרת (זה נפסק בשלחן ערוך כאמור) שמברכים את העם שבשדות. מה זה העם שבשדות? זה אנשים שהם לא יכולים להגיע לבית הכנסת מחמת שהם אנוסים. הם חייבים להיות בשדות, והם כנראה מתפללים ביחיד, הם לא יכולים להתפלל בבית כנסת, אז הברכה חלה עליהם, ובכלל זה גם הנשים היולדים. כל מי שלא יכול להגיע לבית הכנסת הברכה חלה עליו. זאת אומרת ברכת כהנים הזאת היא ברכה לכל עם ישראל. אבל כל מי שהוא לא אנוס, והוא לא מגיע לבית הכנסת, הוא לא בכלל הברכה. ואפילו מי שמגיע לבית הכנסת, אם הוא לא נמצא מול הכהנים או בצדדים, אלא הוא נמצא מאחורי הכהנים. זאת אומרת כשהכהנים מברכים ויש מישהו שעומד מאחוריהם, והוא לא עומד מלפנים ולפחות מהצדדים הוא לא בכלל הברכה. כי אם הוא לא אנוס, אז שיבוא ויעמוד מולם. אבל אם מישהו אנוס, זה כבר לא חשוב איפה הוא נמצא, הברכה חלה עליו. ובשלשון הגמרא (סוטה שם): "אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים". הברכה חלה על כולם.

מה חידוש המשנה ש" ברכת כהנים בעשרה", הלא הברכה בתוך חזרת הש"צ שהיא כבר בעשרה

יד. מובא במשנה במסכת מגילה (דף כ"ג ע"ב) שמצוה ברכת כהנים בעשרה. המשנה שם מונה כמה דברים של קדושה שצריך להם עשרה, ואחד מהדברים זה ברכת כהנים. יש כאן שאלה, מה זאת אומרת ברכת כהנים בעשרה? הרי איפה אנחנו עושים ברכת כהנים? בתוך החזרה. ובלאו הכי חזרה צריך עשרה. (זה גם אחד מהדברים שכתובים שם: שליח ציבור שפורס על שמע, ועובר לפני התיבה). אז מה העניין שכתוב שברכת כהנים צריכה עשרה? מה החידוש? הרי בלאו הכי זה בתוך החזרה. אז הסבירו שהכוונה היא שהרי יש לנו הלכה (סי' נ"ה ס"ג) שאם השליח ציבור התחיל את החזרה והיה מניין בבית הכנסת, והנה קם אחד ויצא ועכשיו אין מניין. אז אם הוא התחיל את החזרה כבר, הדין הוא שהוא ממשיך ולא פוסק, כל שרוב הציבור נשאר - לפחות ששה נשארו - ממשיך את החזרה. אם התפרק המניין ואפילו רוב לא נשאר, אין מה לעשות, חייב להפסיק. אבל כל שנשאר רוב הציבור, השליח ציבור ממשיך וגם אומר קדושה. אבל כשהוא יגיע לברכת כהנים הוא לא יגיד אותה, כי צריך שיהיה עשרה בברכת כהנים. אם התחילו את ברכת כהנים בעשרה, ובאמצע ברכת כהנים יצאו אנשים - אין הכי נמי, הוא יכול להמשיך, כי כבר התחילו את הברכה. אבל ברכת כהנים היא לא קשורה עם החזרה

7. ומהר"ש שם מעיר שהודעה הזאת של רבי יהושע בן לוי הולכת אליבא דרבי עקיבא במסכת חולין (דף מ"ט ע"א). יש מחלוקת מה הכוונה של "ואני אברכם"? על מי חוזר "ואני אברכם"? על עם ישראל או על הכהנים? רבי עקיבא דורש "ושמו את שמעי על בני ישראל ואני אברכם" - את עם ישראל, הם ישמו את שמעיו ואני - הקב"ה - מברך את עם ישראל. הברכה לא באה מהכהנים עצמם. ה"ה רק כמו צינור. ורבי ישמעאל חולק שם, הוא אומר "ואני אברכם" - את הכהנים. עם ישראל מתברכים ע"י הכהנים. ומה עם הכהנים? אז הקב"ה אומר "ואני אברכם" - את הכהנים. ומי שאומר "ואני אברכם" - לעם ישראל, מה עם הכהנים? אז הוא אומר פסוק אחר: "ואברכה מברכין" (בראשית י"ב, ג). ה' אמר לאברהם אבינו: "ואברכה מברכין".

החן
"מונח שיר"

הזנות

שירה ופיוט

מסורת

עם החזן והפייטן
הרב כפיר פרטוש הי"ו

לימוד ושליטה בסולמות המקאבים
פיתוח שתייה מוזיקלית בליווי כלי נגינה
הודרכה מעשית לחזן ושליח הציבור
לימוד וברחבת הידע במיזמים ושירת הנקשות

הקודם יתקיים א"י ביום חמישי
בין השעות 18:30 - 20:00
מסך הקודם 2 - 34 ממנחים

8. השאלות האלה היו בגירבא, במקומות אחרים לא מצויים השאלות האלה. בגירבא ברובע הקטן רובם ככולם היו שם כהנים, ועד שיבוא איזה ישראל אחד למנין זה היה חידוש, ואז היו נותנים לו לעלות ראשון לכהן. ככה כתוב (סי' קל"ה ס"ב). אז שם הדבר הזה היה מצוי, ויכול להיות מאד שיש מניין שכולם שם כהנים.

9. אע"פ שבדרך כלל המקריא לכהנים צריך להיות ישראל, אם אין ישראל שיקריא, אז כהן יקריא לכהנים. ככה כתבו האחרונים (עיין במשני"ב סי' ק"ז).

עצמה שנאמר שאם כבר היה עשרה בתחילת החזרה, אז אפשר להמשיך גם ברכת כהנים. לא ככה. אלא ברכת כהנים צריכה עשרה בפני עצמה.

כהן שלא יכול לשאת כפיו מתי ייצא מביהכ"נ כדי שלא יעבור בעשה ומתי יחזור?

טו. הרב בן איש חי (ש"א פרשת תצוה אות"י) כתב שאם יש מניין מצומצם, הוא הביא דוגמה שיש אחד עשר אנשים, ובתוך האחד עשר יש שלושה כהנים, ושני כהנים לא יכולים לשאת כפיים מאיזו סיבה שהיא (אולי חולים ולא מרגישים טוב). רק אחד נושא כפיים. מה יעשו עכשיו? הרי הדין הוא שכאשר כהן לא יכול לעלות לברכת כהנים, אסור לו להישאר בבית הכנסת כשעושים ברכת כהנים. ובפרט כשאומרים "כהנים" והכהן שומע את זה והוא לא עולה לברכת כהנים, הוא עובר בעשה¹⁰. ומה הוא צריך לעשות בשביל שלא יעבור בעשה? אם הוא לא יכול לעלות יצא החוצה. מתי הוא יצא? מרן כתב בשלחן ערוך (סי' קכ"ח ס"ד) שהוא יצא לפני שהשליח ציבור אומר 'כהנים'. כשהחזן מגיע ל"הטוב שמך ולך נאה להודות" הוא אומר 'כהנים', ולפני שהוא אומר 'כהנים' יצא החוצה, העיקר שהוא לא יהיה בשעת אמירת 'כהנים' בתוך הבית כנסת אחר כך מן הדין הוא יכול לחזור, רק שמרן כתב שהוא יצא בחוץ, כדי שלא יגידו שהוא כהן פסול שהרי הוא לא עושה ברכת כהנים. אמנם הוא כבר לא עובר בעשה, כי הוא לא היה בשעה שאמר החזן "כהנים", אבל בשביל שלא יגידו עליו שהוא כהן פגום ופסול, אז הוא יישאר בחוץ עד שיגמרו את ברכת כהנים. זה דין שמרן הביא אותו בשלחן ערוך. ויש מי שחולק על דין זה, זה המרדכי (פרק הקורא את המגלה עומד ס"ט ס"ט תת"י), הביא אותו מגן אברהם (סק"ד), ומשנה ברורה (סק"ב) פסק כמותו. מה אומר המרדכי? שכהן שלא יכול לעשות ברכת כהנים, הוא צריך לצאת לא לפני שהחזן אומר 'כהנים', אלא כשהוא מתחיל 'רצה'. למה שם? כי הדין הוא בשעה שהשליח ציבור מתחיל 'רצה', כל כהן שנמצא בבית הכנסת והוא עומד לעשות ברכת כהנים, צריך לעקור רגליו. ואם הוא לא יעקור רגליו וישאר במקום שלו עד שיגמרו השליח ציבור ברכת רצה - 'המחזיר שכינתו לציון' (זה סוף ברכת רצה), הוא לא יכול לעשות ברכת כהנים אפילו בדיעבד¹¹.

טעם הדבר

טז. אז אומר המרדכי שכהן שלא רוצה לעלות לברכת כהנים מאיזו סיבה שהיא, אז הוא צריך לצאת לפני רצה. ומה הסיבה שלו? אמנם ב"רצה" עוקרים, אבל למה לצאת לפני רצה? אז המגן אברהם (שם) הביא טעם וא"ר הביא עוד טעם, ומשנה ברורה (שם) העתיק אותם. טעם אחד, שלא יגידו שהוא פסול ופגום. למה הוא לא עוקר רגליו? למה הוא עומד ונשאר ככה? הרי כל הכהנים מתחילים ללכת, והוא נשאר עומד "על עמדו" (דברי הימים ב' ל"ד, ל"א), תלך לדוכן. לכן מפני הפגם תצא לפני רצה. זה טעם אחד. וטעם שני, הלוי מחכה לכהנים ליטול להם ידים, ואם הוא יראה כהן אחד שהוא מכיר אותו, יאמר לו: בוא כהן, תיטול ידים¹². וברגע שיגיד לו "בוא תיטול ידים" זה כאילו הוא אומר לו בוא תעשה ברכת כהנים (כמ"ב בש"ע שם ס"ב), והוא יעבור בעשה אם הוא לא יעלה. לכן כדי שלא יגיע למצב הזה שהוא יעבור בעשה, אומר המרדכי תצא לפני רצה. וכנראה הלוי מחכה עד רצה, אם יראה אותו ברצה שהוא לא בא, אז הוא יקרא לו. אבל עד רצה יחכה לו. לכן לפני רצה הוא כבר מסתלק מהמקום. ככה אומר המרדכי. אבל מרן לא מסכים עם המרדכי. בבית יוסף (סו"ס קכ"ח) הוא הביא את המרדכי ולא הסכים אתו, וגם בשלחן ערוך (סי' קכ"ח ס"ד) פסק שהכהנים שלא עולים לברכת כהנים מספיק שיצאו לפני "הטוב שמך ולך נאה להודות" - כלומר לפני שאומרים כהנים.

אחד עשר אנשים ובתוכם שלשה כהנים ששנים מהם לא יכולים לשאת כפיהם

יז. הבן איש חי הביא את הדין של המרדכי, טוב, זו חומרא לצאת לפני רצה. אבל יש כאן דין מיוחד שאמר הבן איש חי. מה הוא אמר? אמרנו שיש מניין מצומצם, הוא צייר

10. כתוב שכהן שאומרים לו לעלות לברכת כהנים והוא לא עולה עובר בשלושה עשיו, ככה לשון הגמרא (סוטה דף ל"ח ע"ב). והרמב"ם אומר (פרק ט"ו מהלכות תפלה וברכת כהנים הלכה ב"ב) שבאמת הוא עובר בעשה אחד, אבל נחשב לו כאילו הוא עובר בשלושה עשה.

11. ואת זה למדנו בגמרא (סוטה דף ל"ח ע"ב) מהפסוק "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים" (ויקרא ט"ו, כ"ב) מכאן שהוא היה עוסק בעבודה, וירד מעשות החטאת, ואז הוא עשה ברכת כהנים. אז רואים שברכת כהנים קשורה לעבודה. עבודה זו ברכת רצה, שם אנו מתפללים "והשב העבודה לדביר ביתך". לכן אמרו חכמים (בסוטה שם) "כל כהן שלא עקר רגליו ברצה שוב אינו עולה". הכהן חייב לעשות עקירת רגליו ולוזה כלפי הדין ברצה, ואם הוא לא עשה ככה, בין בשוגג בין במזיד לא יעלה. ואפילו אם עלה - ירד. ככה כתבו הפוסקים (עין בה"ל שם ס"ח ד"ה אבל) אפילו אם עלה ירד, כי זה מעכב, ואפילו בדיעבד לא יעשה ברכת כהנים.

12. בבבוקר יש לנו לוי שהוא נוטל ידים לכל הכהנים. והוא שואל יש עוד כהן? יש עוד כהן? הוא רוצה לגמור ליטול ידים לכולם.

את המקרה שיש אחד עשר אנשים ומתוכם שלושה כהנים, שנים מהם לא עושים ברכת כהנים (מאיזו סיבה שהיא) ואחד עושה, מה נעשה עכשיו? יצאו השנים? אין לך מניין (אם מאחד עשר תוריד שנים, ישארו לך תשע). ומאיך הם חייבים לצאת. מה יעשו? אז הבן איש חי אמר שיצאו השנים האלה לפני רצה, עד "המחזיר שכינתו לציון" יהיו בחוץ, ואז יכנסו פנימה אחרי המחזיר שכינתו לציון, וישארו על עמדם בתוך הבית כנסת ויעלה אחד ויעשה ברכת כהנים¹³. ומסיים הב"ח: "ולא יגיד השליח ציבור כהנים" (תכף נעמוד על הלשון הזאת). אבל קצת קשה על זה, למה? כי אע"פ שבדרך כלל אפשר להחמיר כמו המרדכי לצאת לפני רצה, אבל כאן זו בעיה, כי אם אתה יוצא לפני רצה, אתה נשאר בלי מניין, נשארים לך תשעה אנשים בבית הכנסת¹⁴. אז באמת הרב עובדיה ע"ה בהליכות עולם (ח"א עמ' ר"ו) העיר על הב"ח. אמר הדברים קשים, הרי מעיקר הדין לא קיימא לן כמו המרדכי, מרן לא פסק כמותו. ואפילו נאמר שאתה רוצה להחמיר כמו המרדכי, אבל כאן זו חומרא דאית ליה קולא. א"כ מה ראוי לעשות? הוא אומר דבר פשוט, שהכהן יצא בבית הכנסת ולא יצא, כי כאן אין ענין לצאת. שהרי כל הסיבה שצריך לצאת לפי מרן, זה כאשר השליח ציבור אומר "כהנים", וכאן בלאו הכי אתה פוסק שלא יאמר השליח ציבור: "כהנים". אם כן הוא יכול להישאר, ויהיה מניין בבית הכנסת, רק שהשליח ציבור לא יאמר "כהנים".

ועל כל פנים לא יגידו "כהנים"

יח. וכבר אמרנו שהבן איש חי סיים: שעל כל פנים [בנידון דידן] לא יגידו "כהנים". ומרן ראש הישיבה בהגותו על הבן איש חי הקשה מאי קא משמע לן? מה חידש לנו הבן איש חי בזה שלא יאמר "כהנים"? הרי זה רק כהן אחד (שהרי הבן איש חי צייר מקרה שרק כהן אחד עולה). וא"כ מה הוא כותב שלא יאמר "כהנים"? הרי תמיד כשיש כהן אחד לא אומרים "כהנים" (סי' קכ"ח ס"י). וראש הישיבה סיים שם: "ויש ליישב". מה יש ליישב? חשבתי שיתכן שכונת הרב, שהציור של הבן איש חי שרק כהן אחד עולה, אפשר לצייר אותו בהחלט גם באופן ששנים עולים. בוא ניקח את הציור שהבן איש חי צייר שהיו אחד עשר אנשים, ואם נאמר שמתוכם היו ארבעה כהנים, ושנים רוצים לעלות ושנים לא יכולים, א"כ ברגע ששנים יצאו לא יהיה לך מניין, וא"כ יצטרפו להשאר בבית הכנסת כמו שאמרנו קודם, ובמקרה כזה יש חידוש שלא יאמר השליח ציבור "כהנים". ונראה שזוהי כוונת מרן ראש הישיבה שאמר שיש ליישב, שהכוונה שבכל אופן, גם אם זה לא יהיה כהן אחד שעולה, אלא יהיו שני כהנים עולים, לא יגידו "כהנים". ולמה? כי איך תגיד "כהנים" בשעה שיש כאן שנים שלא עולים או אפילו אחד שאינו עולה? הרי לפי מרן זה עיקר האיסור שהכהנים נשארים ושומעים "כהנים" ולא עולים. ולכן במקרה שצייר הבן איש חי שיש רק כהן אחד, זה פשיטא, כי תמיד לא אומרים "כהנים", אבל החידוש הוא שאפילו במקרה ששני כהנים עולים ושנים לא עולים, לא יאמר "כהנים".

בג'רבא אין "כהנים"

יט. מרן רבי משה כלפון הכהן ע"ה כתב בברית כהונה (מערכת הני"ן אות"ו) דבר חידוש, שאביו הביא תקנה שעשו בג'רבא שלא יאמרו אף פעם "כהנים", אלא הכהנים בעצמם יתחילו. ולמרות שלא היה רק כהן אחד, אלא היו להם שם הרבה כהנים. ולמה? הסביר שם בברית כהונה, שהיות שבן פורת יוסף במקומם היו הרבה כהנים, וא"כ לא יבצר שיהיו שם כמה שלא יהיו יכולים לעלות, אם זה מחמת זקנה או מחמת חולי וכדומה, ולכן אם הוא יגיד "כהנים" זה יגרסו מכשול לאלה שלא יכולים לעלות, ומשום כך תיקן שלא יאמרו "כהנים". וזה בדיוק היישוב שאמרנו במה שכתב מרן ראש הישיבה "יש ליישב", שאפילו שיש שנים שלא יכולים לעלות לא תאמר "כהנים", אלא הם יתחילו מעצמם.

מניין מצומצם בבית אבלים כהנים

כ. השאלה הזאת יכולה להיות למעשה, לא אליכם בבית האבל. שהרי האבלים בימי השבעה לא נושאים כפיהם¹⁵ (סי' קכ"ח סמ"ג), אבל כהנים אחרים שהם לא אבלים והם מתפללים בבית האבל נושאים את כפיהם. ומה האבלים עושים בשעת ברכת כהנים? יוצאים החוצה כמו שכתוב שכהן שלא יכול לעלות הוא יוצא¹⁶. אבל מה קורה שהמניין מצומצם, ויש בו כהנים אבלים וגם כהנים שאינם אבלים שנושאים כפיהם, ואם הכהנים האבלים יצאו לא יהיה מניין, מה לעשות? זו שאלה שנשאלה. ולפי מה שלמדנו, יוצא

13. ולמרות שהבן איש חי צייר מקרה באחד עשר אנשים, אולי כתב ככה כי זה מעשה שהיה, שהרי זו תשובה ברב פעלים (ח"ד תאו"ח סי' ל"ד), אבל למעשה אפשר לצייר את זה גם בעשרה אנשים, ששנים מהם כהנים, ואחד מהם רוצה לעלות והשני לא יכול, וזה אותו ספק ואותו דין.

14. ולמרות שאמרנו קודם שאם התחילו חזרה ויצאו אפשר להמשיך, זה רק בדיעבד, ולכתחילה לא נכון לעשות ככה. ואם אדם נמצא במקום שיש מניין מצומצם, ואם הוא יצא יתבטל המניין, אסור לו לצאת. למרות שאם הוא יצא מותר להמשיך את החזרה או כל דבר אחר שעוסקים בו כמו קדיש וכדומה.

15. למרות שיש בזה מחלוקת, אבל למעשה ככה פסק מרן בש"ע (סי' קכ"ח סמ"ג), והביאו לזה כמה טעמים. וכגון שברכת כהנים צריכה להיות בטוב לב - "טוב עין הוא יבורך" (משלי כ"ב, י) יברך כתיב (סוטה דף ל"ח ע"ב) - בשמחה ובטוב לבב, והוא מסכן נמצא בצער, לכן לא ישא את כפיו.

16. לפי דעת מרן יוצאים לפני שאומר "כהנים", ככה עיקר הדין, ומי שמחמיר כדעת המרדכי יוצא לפני רצה.

שהדין הוא שאם הם לא יכולים לצאת כי לא יהיה מנין, יאשרו שם, והשליח ציבור לא יאמר "כהנים", והכהנים יתחילו מעצמם לברך בלי שיאמרו להם "כהנים", וככה אין בעיה של "עובר בעשה", שהרי הוא לא אמר להם "כהנים", וכמוכן שאף אחד מהקהל לא יאמר להם "כהנים". ואם קרה מקרה שאחד לא ידע את הדין, והוא רואה כהנים אבלים ואומר להם "בכבוד תעלה לדוכן!", במקרה כזה יעלה, כי ברגע שאמרו לו לעלות חל עליו חיוב דאורייתא לברך, וכל העניין שאבל לא מברך זה לא דבר שהוא חובה. כי יש בזה מחלוקת, ומרן (בבית יוסף) מתחילה אמר שהוא לא מביין למה הם לא מברכים, ואמנם בסוף הביא איזה טעם [וככה הוא פסק להלכה בש"ע הנד']. אבל זה לא ממש איסור, ומאידך אם לא יעלו יש כאן איסור תורה, שאם אמרו לו עלה ולא עלה עובר בעשה.

אם בשבת כהן אבל עולה לדוכן

כא. וגבי כהן אבל לא אליכם, האם ישא כפיו בשבת, יש בזה מחלוקת. ולמעשה הרב עובדיה יש לו תשובה על זה ביביע אומר (ח"ד חיו"ד סי' ל"ב אות ה') והמסקנה שלו שיעלה. אמנם בתחילה הוא צידד שאם אין כהנים אחרים יעלה, ואם יש כהנים אחרים יצא. אבל במסקנה הביא את דברי הפרי חדש (סי' קכ"ח סמ"ג) ועוד כמה אחרונים שאמרו שגם אם יש עוד כמה כהנים יעלה ותבוא עליו ברכה (ככה הלשון), וחזר על זה גם בחזון עובדיה (אבלות ח"ג עמ' ח')¹⁷.

הכהנים נוטלים ידיהם לפני הברכה ומתוך כלי

כב. יש הלכה שלפני ברכת כהנים על הכהנים ליטול ידיים, שנאמר: "שאו ידיכם קודש וברכו את ה'" (תהלים קל"ד, ב). לפני שמברכים את ה' תיטול ידיים. ונטילת ידיים של הכהנים צריכה להיות מכלי, זכר לבית המקדש שהיו מקדשים ידיים מהכיוור. ככה כתב במשנה ברורה (סי' קכ"ח ס"ק כ"א), וככה גם המנהג פשוט שנוטלים מכלי ולא מספיק ליטול מהברז¹⁸. ואפילו אלו שנטלו ידיים לפני התפלה, כאשר מגיע זמן ברכת כהנים כל כהן יטול ידיו¹⁹. ואם אדם נמצא במצב שהוא לא יכול ליטול ידיים, למשל אם יש מישהו שמתפלל ואסור לעבור לפני המתפלל (סי' קי"ב ס"ד), או שהכהן סיים את תפלתו קצת באיחור, ואם ילך ליטול ידיים כבר יתחילו הכהנים ולא יספיק את הברכה, במקרה כזה כתבו האחרונים, וגם הרב עובדיה מביא את זה בהליכות עולם (ח"א עמ' ר"ה), שאפשר לסמוך על דעת הרמב"ם שאומר (ענין בב"י סי' קכ"ח) שלמרות שהכהנים צריכים נטילת ידיים כמו שמפורש בגמרא, אבל הנטילה שאתה עושה בבוקר לפני התפלה היא מועילה לנטילת ידיים של הכהנים. הנטילה עולה לכאן ולכאן. וככה פוסקים, שלכתחילה יש ליטול ידיים סמוך ממש לברכת כהנים כמו שפסק מרן בשלחן ערוך, אבל כשיש צורך ושעת הדחק, בדיעבד כזה אפשר לסמוך על הנטילה שלפני התפלה. אבל כל זה במידה והוא לא נגע במקום מכוסה שבגופו או בנעליים כגון כהן שנגע בנעליו כדי לחלוץ אותם, כי במקרה כזה כבר אי אפשר לומר שיסמוך על הנטילה שלפני התפלה כי היא כבר התבטלה, כיון שנגעת במקום מכוסה. ויותר מזה, לפעמים אדם קם בבוקר ונטל ידיו מכלי כראוי, ואחר כך קודם התפלה נצרך להיכנס שוב לבית הכסא, ונטל ידיו מהברז שזה בסדר מעיקר הדין כמו שאנחנו נוהגים, אבל באופן כזה לא תוכל לסמוך על הנטילה הזאת לברכת כהנים, כי צריך נטילה עם כלי, והנטילה שעשית בבוקר עם כלי הלכה לה, כי נגעת במקום המכוסה ונכנסת לבית הכסא.

נטילת ידיים לתפלה

גג. ובאמת כדאי להחמיר ליטול ידיים לפני התפלה עם כלי ובפרט הכהנים. למה? כי אמנם אדם שיוצא מבית הכסא לא חייב ליטול עם כלי, אבל לפני התפלה יש בזה מעלה אחרת, כי לפי דעת הרמב"ם צריך נטילת ידיים עם כלי לפני התפלה כמו נטילת ידיים של הבוקר²⁰. וככה כתב להדיא גם בנו של הרמב"ם - רבנו אברהם בספר המספיק (עמ')

17. אבל שם יש קצת סתירה בין ההלכה למעלה לבין ההערה למטה. שבהלכה למעלה כתוב שבשבת רק אם אין כהנים אחרים יעלה, כי אם הוא לא יעלה לדוכן תבטל לגמרי ברכת כהנים, וכולם יסתכלו מה קרה? מדוע אין כהנים? וזו "אבלות בפרהסיא" שלא נוהגת בשבת. ולכן יעלה, אבל אם יש כהנים אחרים יצא, כי יאמרו שהוא לא חייב לעלות כי יש מישהו אחר, ואולי יש לו איזו סיבה שלכן יצא. וכמו בכל יום שאם מישהו לא עלה לא קרה כלום. אבל בהערה למטה כתוב כמו שהעלה ביביע אומר, וגם סיים שם בסוף התשובה שבהערה למטה, שבשבת בכל אופן האבלים יעלו. ונראה שכן עיקר וכמו שפסק ג"כ ביביע אומר.

18. אדם שיוצא למשל מבית הכסא, לא חייב ליטול מכלי, ויכול ליטול ידיים מן הברז לסרוגין, וככה תמיד מורה מרן ראש הישיבה (ענין בירוחן אות תמוז תשנ"ג סי' קל"ז ועוד), ויש הוכחה לזה מכף החיים (סי' קס"ה אות ד') שכתב שאפשר ליטול ידיים מכלי פסול לנטילה שיש בו נקב וכדומה, והוא אמר כלי פסול והוא הדין לברז, רק שבזמנם לא היו ברזים. ויש בזה תועלת שנוטלים ידיים מהברז, לדון אדם שעשה צרכיו ורוצה לאכול לחם, שאם יטול ידיים מכלי הוא נכנס לבעיה, ויש על זה סעיף בשלחן ערוך (שם) אין נוהגים, אבל היום שעושים נטילה בברז אין בעיה. מה יעשה? יטול ידיים של בית הכסא מהברז, ינגב ידיו ויברך אשר יצר, ואחר כך יטול ידיו בכלי לצורך הסעודה - "ושלום על ישראל".

19. ואם יש לוי, הוא יטול ידיים לכהנים, ואם אין לוי יכול בכור ליטול להם (ענין בכ"א שם ח"א אות ז' ובמשנ"ב סי' ק"ב).

20. בהלכות ברכות יש לו פרק (פ"ו) שעוסק בנטילת ידיים. ובתחילת הפרק הוא מביא שלושה דברים שצריכים נטילת ידיים. ומה הם? (הרמב"ם מסודר מאד, הוא מסדר לך את הדברים), נטילת ידיים לאכילה,

68-69)²¹, ולכן טוב להחמיר ליטול עם כלי. אמנם יש חולקים על הרמב"ם, ולפי דעת הרא"ש (ענין בב"י סי' ד') לא חייב נטילה עם כלי, ואפילו בנטילה של הבוקר הוא סובר שלא צריך כלי. אבל אם אפשר בקלות, יא שמים יצא ידי חובת דעת הרמב"ם. לכן אם אדם לפני התפלה - הן שחרית והן מנחה, נוטל עם כלי, תבוא עליו ברכה. ובפרט הכהנים בשחרית יותר צריכים לשים לב ליטול עם כלי. לפעמים קמים מוקדם, בפרט כשיש סליחות, ויש שהיה בין ברכות השחר לתפלה, ואדם נכנס לבית הכסא בינתיים או נוגע במקום מכוסה, אז יותר נכון ליטול ידיים בכלי ובפרט אם הוא כהן. למה? כי הכהן לפעמים יצטרך מאיזו סיבה לסמוך על הנטילה שלפני התפלה, ואם הוא לא נטל עם כלי, אין לו על מה לסמוך והוא לא יוכל לברך ברכת כהנים, כי כהן שלא נטל ידיים וגם אינו יכול לסמוך על הנטילה של הבוקר, אינו יכול לברך ברכת כהנים. זה אחד מהדברים שמעכבים את ברכת כהנים. ככה מבואר ברמב"ם (פרק ט"ז מהלכות תפלה ה"א) שמנה ששה דברים שמעכבים את ברכת כהנים, ואחד מהם זו טומאת הידים - שאם הידים טמאות אי אפשר לברך ברכת כהנים. לכן הנכון תמיד - ובפרט לכהנים - לעשות נטילת ידיים לפני התפלה עם כלי. ולכתחילה יחזור עוד פעם לעשות נטילת ידיים עם כלי לברכת כהנים, אבל במידה ואי אפשר, יסמוך על הנטילה שלפני התפלה.

כהן שהוא שליח ציבור

כד. כהן שהוא שליח צבור, מה יעשה לגבי ברכת כהנים? כתוב בשלחן ערוך (סי' קכ"ח ס"ב) שאם יש כהנים אחרים לא יעשה ברכת כהנים, ומישהו אחר יקריא לכהנים את הפסוקים של ברכת כהנים, והוא ישתוק. אבל אם אין כהנים אחרים והוא בטוח בעצמו שהוא לא יתבלבל בתפלה, יעשה הוא ברכת כהנים. ולגבי נטילת ידיים, יסמוך על הנטילה של הבוקר. ואם הוא יכול לרוץ לפני החזרה, ולעשות נטילה בלי לעכב את הצבור יעשה ככה, אבל אם לא - יסמוך על הנטילה של הבוקר. אבל כבר אמרנו שצריך לעקור את רגליו ברצה, ואם לא עקר רגליו הוא לא יכול לברך ברכת כהנים. לכן מה יעשה? אומר מרן השלחן ערוך (שם) כשיגיע לרצה - לתיבת רצה, יעקור רגליו - יזוז קצת. זה דבר שצריך לזכור אותו²², וכשיגיע ל"הטוב שמך ולך נאה להודות" יעשה ברכת כהנים. ובבית כנסת שהדוכן רחוק, ויש אנשים לפניו יתקדם לדוכן. אבל אם האנשים יכולים לבוא לפניו יבוא, וזה עדיף יותר אבל אם הם לא באים לפניו, והוא צריך ללכת לדוכן, ילך לדוכן ויברך ברכת כהנים. ומישהו אחר יקריא לו את הפסוקים. ואחרי שיגמור השליח צבור את ברכת כהנים יחזור למקומו וימשיך שים שלום.

ש"צ כהן ויש בביהכ"נ כהנים אחרים

כה. אבל כל זה דוקא אם אין כהנים בבית הכנסת. ככה מפורש בדברי מרן השלחן ערוך (שם). ומרן ראש הישיבה שליט"א (בהערות איש מצליח שם, ובהערות לבא"ח פרשת תצוה אות י"ח) תמה על המנהג של האשכנזים שאם השליח צבור כהן הוא עושה ברכת כהנים גם כשיש כהנים בבית הכנסת. זה נגד שלחן ערוך ונגד המשנה ברורה (סי' ק"ע) שאומרים שזה דוקא אם אין כהנים. [וענין בשעה"צ אות ס"ד ובמשנ"ב מהדורת דרשו מה שכתבו בזה].

אם מתקיימת מצות ברכת כהנים מן התורה ככהן אחד

כו. יש כאלה שאומרים שזה דוקא אם יש לך שני כהנים, אבל אם יש לך כהן אחד, אין כאן מצוה מן התורה, כי מהתורה צריך שיהיו שנים, ולכן [כשיש רק כהן אחד נוסף, השליח ציבור] נושא כפיו. אבל מרן ראש הישיבה שליט"א כתב בהערות שלו (הערות איש מצליח סי' קכ"ח סעיף כ'), שמלשון התורה משמע שאפילו אם יש כהן אחד, יש מצוה מן התורה. והוא מביא ראיות מהפסוקים. כתוב (ויקרא ט', כ"ב): "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם", לא כתוב "וישא אהרן ובניו". אפילו שמסתבר שגם הם עשו ברכת כהנים, אבל לא כתוב את זה בפירושו. הפסוק נקט בלשון יחיד, ומשמע שגם ביחיד יש מצות ברכת כהנים. וגם בלי ראייה מהפסוק, לשון השלחן ערוך "כיון שאין שם כהן אלא הוא" משמע שאם יש אפילו כהן אחד, כבר לא יעשה ברכת כהנים.

למה כשיש עוד כהנים הש"ץ לא ישא כפיו?

כז. ולמה כשיש עוד כהנים הש"ץ לא ישא כפיו? כי חכמים חששו בכל זאת שמא יתבלבל, אפילו שהוא בטוח שהוא לא יתבלבל. ורק כשאין כהנים, כדי שלא תבטל מצות ברכת כהנים, אמרו לו שיעשה ברכת כהנים - כשהוא יודע שלא יתבלבל (היום יש סידורים

נטילת ידיים של טיבולו במשקה, ונטילת ידיים לפני התפלה. ואחר כך הוא מתחיל לסדר את ההלכות, וכל ההלכות שוים, "כולם שוים לטובה" (רש"י ראש פרשת חיי שרה) כל הפרטים של נטילת ידיים של המוציא ושל טיבולו במשקה ושל תפלה שוים. ולפי דעת הרמב"ם היינו אמורים לברך על נטילת ידיים לא רק בבוקר לפני התפלה, אלא גם בצהריים לפני מנחה ובערב לפני ערבית, אבל למעשה לא מברכים, כי זה לא מוסכם וספק ברכות להקל, ולכן מברכים רק בבוקר.

21. ברמב"ם זה לא מפורש, אלא רק מוכח להדיא מסידור הדברים כמו שאמרנו. אבל רבנו אברהם כתב בהדיא שנטילת ידיים לתפלה צריכה כלי כמו נטילת ידיים של המוציא ושל טיבולו במשקה.

22. אפילו שבאמצע התפלה צריכים לעמוד ואסור לזוז, אבל כאן שזה בשביל צורך מצווה של ברכת כהנים מותר וזו מצוה.

וכמעט לא שייך שיתבלבל, אבל פעם היו מתפללים בעל פה ואז יש חשש של אימה מהצבור)²³.

כהן יחיד שהוא ש"צ יש שני אופנים שלא נושא כפיו

כת. יש לנו שני אופנים שש"צ כהן לא אומר ברכת כהנים [אפילו שאין כהן, רק הוא], אלא כשמגיע ל"הטוב שמך ולך נאה יהודות", יגיד "אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכנו בברכה המשולשת", כמו ישראל. האופן הראשון כשהוא לא בטוח בעצמו שהוא יוכל לחזור לתפלתו. והשני, כששכח לעקור רגלים ברצה. בשני האופנים האלה הוא לא יכול לומר ברכת כהנים, ולכן יגיד "אלוקינו ואלוקי אבותינו" כמו ישראל. ואז לא עונים אחריו "אמן", רק אומרים "כן יהי רצון" - ככה המנהג.

כהן מחלל שבת אם עולה לדוכן ולס"ת

כט. יש הלכה שאדם שהוא מחלל שבת בפרהסיא דינו כמו גוי. ומדוע דין מחלל שבת כל כך חמור שהשוו אותו לגוי? כי אדם שמחלל שבת, ובפרט אם הוא עושה את זה בפרהסיא, הוא כביכול מצהיר שהוא לא מאמין בקדוש ברוך הוא שברא שמים וארץ - "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, וביום השביעי שבת וינפש" (שמות ל"א, ז'). לכן השוו אותו לעובד עבודה זרה, ותמיד דינים באיחוד "עובד עבודה זרה, ומחלל שבת בפרהסיא" שדינם כמו גוי²⁴, ויינו יין נסך. וגם גבי ברכת כהנים כתוב (סי' קכ"ח סעיף ל"ז) שאדם שעובד עבודה זרה לא ישא את כפיו, והאחרונים (עיין במשנ"ב שם ס"ק

23. פעם ראיתי שפרסמו באיזה מקום, ששאלו ממנו אנשים מפחדים בעיקר? עשו סטטיסטיקה וגילו שהדבר שהכי מפחיד, זה אימה מהצבור, פחד. כמו לדבר בפני צבור או כל משהו צבורי, זה מפחיד את האנשים יותר מכל הפחדים שבעולם. וחכמים ידעו את הדבר הזה, ולכן אמרו שרק אם אין כהנים וגם מובטח לו שהוא לא יטעה, יעשה ברכת כהנים.

24. משהו פעם הראה לי ברמב"ם (נדמה לי במורה נבוכים), ששאל מה יותר חמור אדם שעובד עבודה זרה או אדם שהוא לא מאמין בכלל? ואמר שאדם שלא מאמין בכלל הוא יותר גרוע. כי עובד עבודה זרה הוא מאמין שה' ברא את השמים ואת הארץ, אלא שהטעות של עובדי עבודה זרה שהם חושבים שאפשר לעבוד את ה' על ידי משהו אמצעי, כי הם חושבים שכיון שהקב"ה כל כך נעלה, חייבים משהו שיתווך, ולכן הם עובדים לאיזה כח מסוים או איזה כוכב - עובדי כוכבים ומזלות - וככה כביכול הם מקבלים את ההשפעות שהם רוצים לקבל. אבל הם מאמינים בה, ולמרות זאת התורה אסרה את זה בתכלית, וזה מאד חמור כמו שהתורה מזהירה על עבודה זרה פעמים רבות ואפילו גוי אסור לו לעבוד עבודה זרה. אבל מי שהוא לא מאמין זה הרבה יותר גרוע, כי הוא כופר בעיקר שהוא חושב שהעולם בא מאליה, זו דעה מאד לא מובנת. כי איך אדם יכול לחשוב בצורה כזאת?! אבל יש אנשים כאלה שעקמו להם את הראש והתחילו לספר להם סיפורים שהעולם בא מאליה. וזה לא מובן איך אפשר להבין דברים כאלה.

קל"ד) כתבו שהוא הדין למחלל שבת בפרהסיא. והיום לצערנו בדור שלנו מצוי הדבר שאנשים באים לבית הכנסת והם מחללי שבת²⁵ בפרהסיא²⁶, אם יש אדם כזה והוא כהן, וזה מצוי כאשר יש להם איזה שמחה וכהנים באים לשבת חתן או בר מצווה, ויש ביניהם אדם מחלל שבת, והם עולים לדוכן, אם תגיד להם תרדו, זה יעשה בלגן. הביאו בהערות איש מצליח במשנה ברורה (שם הערה מס' 2), שהרב עובדיה ע"ה אמר (ילקוט יוסף ח"א עמ' ש"ב) שבמקרה כזה יש להעלים עין, כי אפשר ללמד זכות עליהם, שהיום הרבה מהם נחשבים כמו "תינוק שנשבה". ולמרות שזה לא פשוט, אבל "גדול השלום" (יבמות דף ס"ה ע"ב), וגם אם תדחה אותם, אתה יכול להרחיק אותם עוד יותר. ובפרט אם יש כהנים אחרים אפשר להקל יותר. אבל יש יותר בעיה אם רק הם נמצאים, וגם בזה בגלל שגדול השלום אמרו להעלים עין ולא להוריד אותם מהדוכן, אפילו שמעיקר הדין הם פסולים לברכת כהנים. ואותו דבר גם בעליה לתורה, מן הדין אי אפשר לתת לו לעלות לתורה, אבל מעלימים עין. ובעליה לתורה לפחות אפשר אחר כך להוסיף עוד עולים כדי להשלים לשבעה עולים.

אין אדם בעולם הזה שיושב "רגל על רגל", אבל אשרי מי שעמלו בתורה

ל. נאמר איזה דבר על הפרשה. בתחילת הפרשה קראנו: "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיית למאור להעלות נר תמיד" (שמות כ"ז כ). התורה מצוה לקחת שמן זית זך לעשות ממנו שמן להדליק את המנורה. וידוע שהמנורה היא רומזת לחכמת התורה, והשמן גם כן הוא רומז לחכמת התורה, כי שמן זית מביא חכמה²⁷. וטוב

25. מה זה אדם בלי שבת?! הרי שבת היא מקור הברכה, ומי ששומר שבת מרגיש איזה טעם מיוחד יש בשבת, מה זה עונג שבת, ואיזו קדושה יש בשבת. איך אדם מרגיש את החיבור שלו לקדוש ברוך הוא, משהו שאין כל השבוע. זה נותן לך כח לכל השבוע הבא, כל השבוע מחכים ליום השבת, שבת היא עיקר השבוע.

26. לפני הרבה שנים הכרתי איזה יהודי אחד מבוגר שהיה מגיע בשבת באופן קבוע לבית הכנסת שהיית מתפלל בו, ואם היית מתבלבל בטעמים הוא היה מתקן אותי. והוא היה מחלל שבת בפרהסיא! וכאשר משהו נאמן סיפר לי על זה לא האמנתי לו בהתחלה. ואז הייתי צריך לנהוג אתו בזהירות יתירה, שאם היה עולה לתורה הייתי צריך להעלות עוד עולה כדי שיהיו שבעה עולים בלעדיו.

27. כתוב בגמרא במנחות (דף פ"ה ע"ב) שהיו מביאים את השמן מעיר ששמה תקוע, כי היא "אלפא לשמן". מה הכוונה? בתקוע היה שמן מסוג א' - סוג הכי טוב, היו שם זיתים מאד טובים. והגמרא שם מביאה שלכן כאשר יואב רצה

המשך בעמוד 8 <

קדושים תהיז

מבצע עולמי של ארגון 'בחגוי הסלע'

להגנה לשמירה לביטול הגזירות הקשות ולהחשת הגאולה ברחמים

קבלו קבלה והצטרפו עכשיו
052-7151890

ושמותיכם יועברו לברכה
לסו"ד הגה"צ הרב דב הכהן קוק שליט"א

מי התאונה?

תשובה ניתן לענות בקו
בית נאמן 079-9270505
שלוחה 22. נא לשלוח
התשובות עד יום ראשון
בערב
בין הפותרים נכונה יוגרל
פרס (חובה לציין שם
וכתובת בצורה ברורה)

גליון
249

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים

מתוך שיעורו של רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א
לע"נ גאלה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

עורך: הר"ר גר
שמואל עידאן שליט"א

ידע תדע

א. נקרא בתורה: **ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר פתבת** (שמות ל"ב ל"ב). איך משה רבנו אומר "מחני נא"? הרי כתוב (ברכות י"ט ע"א) שאסור לאדם לפתח פה לשטן. ונראית שהספורנו מפרש שם "מחני נא" לא הפנינה שמתמקח אותי מספר החיים, אלא שפתחה את הזכות שיש לי ותעביר אותם אליהם, כלומר הם עשו חטא העגל ואני עשיתי מצוות, אז תמחק את המצוות שלי מספרך ותעביר אותם אליהם לכפר על עוון העגל. זה מתק מדיבש, [ראה בעלון ילדי גאלה בגליון הקודם על דמותו של רבי עובדיה ספורנו]. לכן אדם צריך לזהר תמיד שלא להוציא מלה רעה מהפה. המלבי"ם (בראשית כ"ב ה') פותח על הפסוק שם [צ'עקצה] "ונשחתה ונשוכה אליכם". למה אברהם אבינו אומר "ונשוכה"? הרי היה צריך לומר "ונשוכה" [שהרי אברהם סבר שרק הוא יחזור מהר המזוהר]. אלא שאסור לפתח פה לשטן. וגם בספור של השינועית שבגלה שאל אותה: מדיע את הולכת לאלישע הנביא היום? "ויאמר מדיע את הולכת אליו היום לא הדיש ולא שבת" (מלכים ב' ד' כ"ג). היא לא עונה לו שהבן התעלף וכמעט מת, אלא "ותאמר שלום" (שם). ובסוף הבן יצא מאה וחתור לתתיה. צריך ללמוד את הדבר הזה. (גליון 151 הערה ב).

ב. הסדר של המסכתות בתלמוד [בגמרא] לא כל כך מובן והרבה פעמים שואלים שאלות, למשל: מדיע סדר נשים מתחיל במסכת "בבמות"? הרי קודם כל צריך להתחיל קדישין ואחר כך פתבות ואחר כך גטין ואחר כך בבמות, ואחר כך נדרים וניזיר שגז ענינים אחרים. והרמב"ם (בהקדמתו לפרוש המשנה) טרח לתרץ את זה, אבל עדין אתה מרגיש לא כל כך מושב. ובא רבי ראובן מרגליות (בקנטרס יסוד המשנה ועריכתה עם כ"ו והלאה. והוא חי לפני מאה שנה בערך) וגלה דבר נפלא, שהמסכתות הולכות לפי גדלו, כלומר המסכת הגדולה ביותר היא מתחילה ראשונה. למשל בסדר ירעים המסכת הראשונה היא "ברכות" שיש בה תשעה פרקים, וכל המסכתות שאחריה אין בהן תשעה פרקים אלא שמונה או חמשה או שלושה פרקים, ובסדר מועד מתחילה מסכת "שבת" שיש בה

למען תספור

כי לקח טוב נתתי לכם תורתא אל תעזבו

המשנה (אבות פרק א' משנה ג') אומרת: **"הלומד מחברו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או דבור אחד או אפלו אות אחת, צריך לנהוג בו כבוד"**. פרוש, אדם שלומד מחברו אפלו משהו קטן, ואפלו פסוק אחד שהוא קרא משבש, והוא אמר לו לשים לב לקרא נכון, צריך לנהוג בו כבוד. המשנה ממשכה: "שכן מצאנו בפרד מלך ישראל, שלא למד מאחיתפל אלא שני דברים, קראו רבו אלופו ומידעו, שנאמר 'ואתה אנוש כערכי אלופי ומידעו' (תהלים פרק נ"ה פסוק י"ד)". "אנוש כערכי" פרושו כמוני כמוך, וכי היה כמוהו באמת! הרי דוד מלך וזה בסך הכל יונע, אבל בכל זאת קרא לו "אלופי ומידעו", כי למד ממנו שני דברים. מה הדברים האלה? "אשר יחדו נמתיק סוד בבית אלקים נהלך ברגש" (שם פסוק ט"ו).

דבר ראשון, "אשר יחדו נמתיק סוד", אמרו חכמים (כלה רבתי סוף פרק ח'): פעם אחת מצא אחיתפל את דוד שהיה יושב ולומד לבד, ואמר לו שצריך ללמוד בחברותא שנים ביחד, כי כך כל אחד מחיד את השני, ומבינים הם טוב יותר. **דבר שני**, "בבית אלקים נהלך ברגש", פעם דוד המלך נכנס לבית הנסות בכבוד וברעש כי הוא מלך, ואמר לו אחיתפל: "אתה נכנס לבית מלך מלכי המלכים, תוריד את הכבוד שלך ויהלך בהתרגשות". ויש אומרים "ברגש" ראשי תבות ברה, רוח, גשם, שלג, שעם כל זה הולכים לבית הנסות. על שני הדברים האלה דוד קרא לאחיתפל "רבי אלופי ומידעו", למרות שהוא מלך, ואחיתפל אדם פשוט. "והלא דברים קל וחמה, ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתפל אלא שני דברים בלבד, קראו רבו אלופו ומידעו, הלומד מחברו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או דבור אחד או אפלו אות אחת, על אחת כמה וכמה צריך לנהוג בו כבוד".

המשנה מסקנת: **"ואין כבוד אלא תורה, שנאמר כבוד חכמים יחולו"** (משלי פרק ג' פסוק ל"ה) **ותמימים יחולו טוב**" (שם פרק כ"ח פסוק י'). **ואין טוב אלא תורה, שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתא אל תעזבו** (שם פרק ד' פסוק ב'). מה הפרוש כבוד? מפני שמלמד אותך תורה. פעם נפטר אדם שהעמיד אלפי תלמידים שמשחקים בהצגה וכדומה, ובהלויה שלו - הלכו אחריו אולי עשרה-עשרים איש, ונתקנא זהו נשיא המדינה חיים הרצוג ואמר: רבנים שנפטרים מלויים אותם רבבות [עשרות אלפים ויותר], והבן אדם הזה שגם כן העמיד תלמידים מלויים אותם כמה בודדים, מה ההבדל ביניהם? זה העמיד תלמידים **פנוניים** וזה העמיד תלמידים להצגות. אין כבוד אמתי אלא רק התורה. (גליון 140 אותיות א' - ג').

חייה

ר"ש נ"ר, מי הוא ומי תלמידו?

תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי: תשובות ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 21 (חובה לציין שם וכתובת בצורה ברורה).

פרקן 4/4 קורא: ויקרא שמו משה בנתיבותיו. מספר התשובות בחלק הראשון של תרומת דרוש, הוא 354 כמו שיהיה בניסיון "דו"ר". הוסיף יצחק כלף - בני ברק מתרון התשובות: הר"ר רבי משה חזקוני ז"ל, שהסולק לפני כשבעים שנה היה מלא בלימוד הנורא בבתי המדרש, אך בגיל מופלג ביותר. ז"צ. (ראה דברי מן זכר בגליון הקודם בפתרון התמונה: אליאב אדיר יוסף - פתח תקוה)

בשתי החידות של הקפיד לומר את התשובה והפרטים (כולל שם כתובת ולמנו) בצורה ברורה! חידה שיהיה ברורה כולה למערכת, לא תיבטל להנצלה

הלכה נאמנה

עולם (חלק ג' עמוד נ"ב). אמר, אני לא רק לומד, אני צריך לכתוב גם כן (יש לו כמה ספרים וקנה עסק בכתבי גמ' כו) איך אני אכתוב בשבת? לכן היה משאיר את קריאת שנים מקרא ואחד תרגום לליל שבת או ליום שבת. אבל מי שיש לו זמן, הזמן הטוב ביותר הוא בבקר יום ששי בטלית ותפלין, הזמן שראוי אחריו הוא במשך היום (ביום ששי), והזמן שאחרי בליל שבת. (גליון 234 אות כ"ט, וגליון 185 את ר').

אם אדם לא הסיק לקרא שנים מקרא ואחד תרגום בטלית ותפלין אחרי שחית [יום ששי], כגון שהוא הולך לקנות פשוט או משהו לשבת, או שיש לו תור בקפת חולים וכל מיני דברים כאלה, והוא הולך מיד אחרי התפלה וקונה (לא לפני התפלה), יקרא שנים מקרא ואחד תרגום במשך היום. ואם אדם אומר אין לי זמן, כמו שאמר הרב פקדת אלעזר [הגאון רבי אלעזר בן טובין] (ס' ריפה) והביא אותו מרן הרב עובדיה זצ"ל בהלכות

אז הוא נמצא בחשך. הוא הולך - לא ידעו במה יכשלו" (משלי ד', י"ט), הוא עושה דבר מסויים והוא נכשל בעבירה מסויימת, עושה דבר אחר ונכשל בעוד עבירה, והוא אפילו לפעמים לא מרגיש שעשה עבירה. ובפרט אם עשה את העבירה ושנה בה שאז היא נעשית לו כהיתר (יומא דף פ"ו ע"ב). והוא לא מרגיש, הוא חושב שעולם כמנהגו נוהג. הכל מותר. הכל הפקר. הוא לא יודע שכל עבירה חלילה היא לרעתו, ומורידה וממיתה אותו מבחינה רוחנית. א"כ מה האדם צריך לעשות כדי שהוא יוכל לחיות בעולם הזה בצורה נכונה? צריך את האור של התורה. "כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו" (כתובות דף ק"א ע"ב). התורה נותנת לאדם אור, שמחה, וסיפוק בחיים שלו, והוא מרגיש שהוא חי באמת. אבל אדם שאין לו תורה, מסכן הוא הולך לאיבוד. איך אמרו חכמים (קנינים פ"ג מ"ו)? "זקני עמי הארץ כל זמן שמזקינים דעתם מיטרפת עליהם". למה היא מיטרפת עליהם? כי הוא כבר מיצה את כל ההנאות של העולם, כל מה שיכול, הגיע לעת זקנה, והוא מרגיש בעצמו שאין לו מה לעשות בחיים בכלל. ויש כאלה ה' ירחם שהולכים ומתאבדים. זקני עם הארץ אין להם מה לעשות בחיים מסכנים. אבל אדם שיש לו תורה - אף פעם לא משעמם לו, התורה נותנת לו שמחה, "פקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהלים י"ט ט). נותנת לו אושר ואור, זה מה שלמדנו מהעניין הזה של "שמן זית זך כתיב למאור", את שני הדברים האלה. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מי שברך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, משה אהרן יוסף ודוד ושלמה, הוא יברך את מרן ראש הישיבה, הקב"ה יתן לו אורך ימים ושנות חיים ושלום, בריאות איתנה ונהורא מעליא. ויברך את כל הקהל הקדוש הזה בין אלה שנמצאים כאן, ובין אלה שלא נמצאים כאן ויקראו בעלון, הקב"ה ימלא את כל משאלות לבם לטובה ולברכה, ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו. אמן כן יהי רצון.

לאכול שמן זית כי זה נותן לאדם זיכרון וחכמה (הוריות דף י"ג ע"ב). ואם נסתכל בשמן נראה שאפשר ללמוד ממנו שני דברים במוסר השכל לענין לימוד התורה הקדושה. השמן בא מהזית, והזית הוא אחד משבעת המינים שארץ ישראל נשתבחה בהם, ואם נסתכל בפירות של שבעת המינים, הוא הכי חשוב, יותר מהגפן, ולמרות שהגפן כתוב לפניו "ארץ חיטה ושעורה גפן ותאנה ורימון, ארץ זית שמן ודבש" (דברים ח, ח), הגמרא אומרת (ברכות דף מ"א ע"ב) ש"ארץ" הפסיק את העניין - "ארץ זית שמן", והזית הוא ראשון לארץ השנייה, ואילו הגפן הוא שלישי לארץ הראשונה, לכן הזית יותר חשוב מהגפן²⁸. והגמרא (בעירובין דף י"ח ע"ב) אומרת על הפסוק בסיפור עם נח ששלח את היונה: "הנה עלה זית טרף בפינה" (בראשית ח' י"א), שמה הכוונה 'טרף'? שהיונה התפללה לה 'ואמרה לו: יהי רצון שיהיו מזונותיה מרורים כזית בידי הקב"ה, ולא מתוקים כדבש בידי אדם. זאת אומרת שהזית הוא מר²⁹. א"כ אין נשתבחה ארץ ישראל בפרי הזה? אלא שמהזית עושים שמן, וזה הלשון של הפסוק: "ארץ זית שמן", עיקר הזית זה השמן שלו, ואין עושים שמן? כתיב, אתה כותש אותו כותש, וזה בא ללמד אותך שאם אתה רוצה ללמוד תורה ולהרגיש את המתקנות של התורה, אתה צריך לכתת את עצמך לתורה. ואמרו חכמים (עייני בתוס' בכתובות דף ק"ד ע"א ד"ה לא. ועייני תנא דבי אליהו רבא פרק כ"ו): "עד שיתפלה אדם שתכנס התורה לתוך מעיניו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך מעיניו". כי התורה דורשת עמל - "אדם לעמל יולד" (איוב ה', ז). איזה עמל? עמל של תורה (סנהדרין דף צ"ט ע"ב). אשרי אדם שעמלו בתורה. כל אדם עמל, כולנו עמלים הם - "אנחנו עמלים הם עמלים" (ברכות דף כ"ח ע"ב). אין אדם בעולם הזה שיושב "רגל על רגל", אבל אשרי מי שעמלו בתורה, כי אדם שעמל בתורה הוא מוציא את השמן של התורה, והוא מרגיש את העונג המיוחד שיש בתורה. אז צריך את הכתיב ורק אז יוצא השמן, וזה לימוד אחד.

התורה מאירה עיניו של אדם

א. לימוד שני שאנחנו לומדים מהשמן: התכונה של השמן שהוא צף למעלה. תערבב אותו עם כל מיני משקים, הוא צף למעלה. אפילו אם תבחש אותו הרבה, לא יעזור כלום, תמיד הוא יעלה למעלה. מה זה מלמד אותנו? שאדם שעוסק בתורה הוא מובדל מכל האנשים, הוא לא מתערבב. הוא לא אומר נבדוק מה עושים אחרים, "ואעשה כן גם אני" (דברים י"ב, ל). יש כאלה רואים מה כולם עושים והולכים אחרי הזרם, אדם שעוסק בתורה, התורה מאירה את עיניו והוא לא הולך אחרי הזרם.

"כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו"

ב. גם במדרש של פרשת תצוה (שמות רבה פרשה ל"ו א') הביא משל למה הדבר דומה, שאדם שעוסק בתורה, זה כמו אדם שנמצא באפילה מקום חשוך (אפילה לא כמו של היום, היום יש מנורות בחוץ, גם בלילה אין אפילה. אבל בזמנם אין מנורות, ואם אין ירח כמו בתחילת החודש או בסוף החודש שהירח יוצא מאחור והוא קטן, אדם שהולך בדרך, יש לו חשך גמור, אי אפשר ללכת כי לא רואים כלום), אם יש איזה אבן הוא נתקע בה ונופל, ואם יש שם איזה ביוב, הוא נופל לביוב וכולו מתלכלך, אחר כך חובט פניו על הקרקע, וככה כל מיני דברים קורים לו. וכל זה למה? אומר המדרש כי אין לו נר בידו. ואם יש לו אפילו נר קטן, הוא מאיר לו את הדרך ואת האפילה. הוא הולך ורואה איפה יש אבן ואיפה ביוב, הוא שומר על עצמו. ככה אדם גם בעולם הזה. העולם הזה דומה ללילה ואפילה, ואם אדם אין לו את האור של התורה

שאבשלום יחזור, לקח אשה תקועית בשביל שתלך ותדבר עם דוד, זה מסופר בספר שמואל (ב' ד' ב'), והוא שם לה דברים בפיהו לנהיג. והוא חיפש אשה חכמה שתגרום לדוד להחזיר את אבשלום בחזרה. ולמה הוא לקח אשה תקועית? כי תקועי יש הרבה שמן זית, והאנשים שם חכמים. 28. חוץ מהחטה והשעורה שהם מיוחדים עושים מהם לחם, וחוץ מהם בפירות העץ הזית הוא הכי משובח בכל הפירות. 29. יש תוספות שלים הם מרים. במסכת עירובין (ד"ה מרויין) שאומרים שרק העלים של הים הם מרים. ומרן ראש הישיבה אמר (ש"ת בית נאמן ח"א ח"א"ה ס"י כ"ה עמ' קל"ז) שהתוספות לא ידעו מה זה זיתים, וככה גם רואים מהשיעור שנתנו לזית, שאמרו שזה חצי ביצה (חולין דף ק"ג ע"ב ד"ה חלקו), ואין זית בגודל של חצי ביצה, כי במקום של תוספות בצרפת לא היו זיתים מצויים, ותוספות היה קשה להם אין יכול להיות שהזית שהוא מפירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל יהיה מר? מי שמע על פרי מר? הרי פרי מר הוא בוסר? לכן הם הסבירו שזה חוזר על העלים שהם מרים, והם דייקו בלשון הפסוק "והנה עלה זית". אבל באמת אנחנו יודעים שהזית מר, תקח זית הכי גדול ובשל מהעץ ותאכל אותו - יש לו טעם מר, הוא לא טעים, רק אם תכבוש אותו יהיה ראו לאכילה. ולכן הגמרא כפשוטה - "היו מזונות מרורים כזית", כי הזית מר.

ז'צ"ל רבנינו כתבו לכם את השירה הזאת...

לרגל ציון יום השנה הראשון להסתלקותו של הצדיק המלוכ"ן פועל הישועות רבי בנימין הכהן זצ"ל אשר מסר נפשו למען עם ישראל ורעה צאן קדושים כמושך למעלה משבעים שנה לשם שמויים מוסדות הישיבה יוצאים כמובצע כתיבת ספר תורה וכולנו נשתתף בוה כהכרת הטוב לעילוי נשמתו הטהורה

2/3 - מספר נכסו נכר נמרס

<p>זכות עמוד 1</p> <p>בספר תורה זכות כתיבת התורה</p> <p>במסלכת התורה בישיבה ובמסדותיה</p> <p>כתיבת שפן</p> <p>על חיק ספר התורה</p> <p>קמט קרש לשמירה וזמלחה</p> <p>סידר הקדושות של רבי בנימין הכהן זצ"ל</p> <p>פיוט הקדושות</p> <p>ענק ומחורר על קלף</p>	<p>זכות 2 עמודים</p> <p>בספר תורה זכות כתיבת התורה</p> <p>במסלכת התורה בישיבה ובמסדותיה</p> <p>כתיבת שפן</p> <p>על חיק ספר התורה</p> <p>קמט קרש לשמירה וזמלחה</p> <p>סידר הקדושות של רבי בנימין הכהן זצ"ל</p>	<p>זכות פרשה בספר תורה</p> <p>זכות כתיבת התורה</p> <p>במסלכת התורה בישיבה ובמסדותיה</p> <p>כתיבת שפן</p> <p>על חיק ספר התורה</p> <p>קמט קרש לשמירה וזמלחה</p> <p>סידר הקדושות של רבי בנימין הכהן זצ"ל</p> <p>פיוט הקדושות</p> <p>ענק ומחורר על קלף</p>
---	--	---

"מצוות כתיבת ספר"